

PK-PULSSI

EK:n yrityskyselyn tulokset

Kevät 2017

Jari Huovinen
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

1 Pk-Pulssi - mistä on kyse?

1.1 Kyselyn tausta ja tavoitteet

Pk-Pulssi on uusi säännöllisesti toteutettava kysely, joka korvaa EK:ssa aikaisemmin kaksi kertaa vuodessa julkaistun Pk-toimintaympäristökyselyn. Tässä syksyllä 2016 lanseeratussa tuotteessa keskitytään aikaisempaa fokusoidummin työnantajayrittäjien ja -yritysten tilannekuvan hahmottamiseen sekä lähitulevaisuuden näkymien kartoittamiseen. Käytännössä Pk-Pulssilla etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten yritysten tuotteiden tai palvelujen kysyntä, työntekijämäärä, investoinnit ja ulkomaankauppa ovat kehittyneet edellisen 12 kuukauden aikana?
- Millaiset ovat yritysten näkymät seuraavan 12 kuukauden aikana kysynnän, työntekijämäärän, investointien ja ulkomaankaupan kehittymisen suhteen?

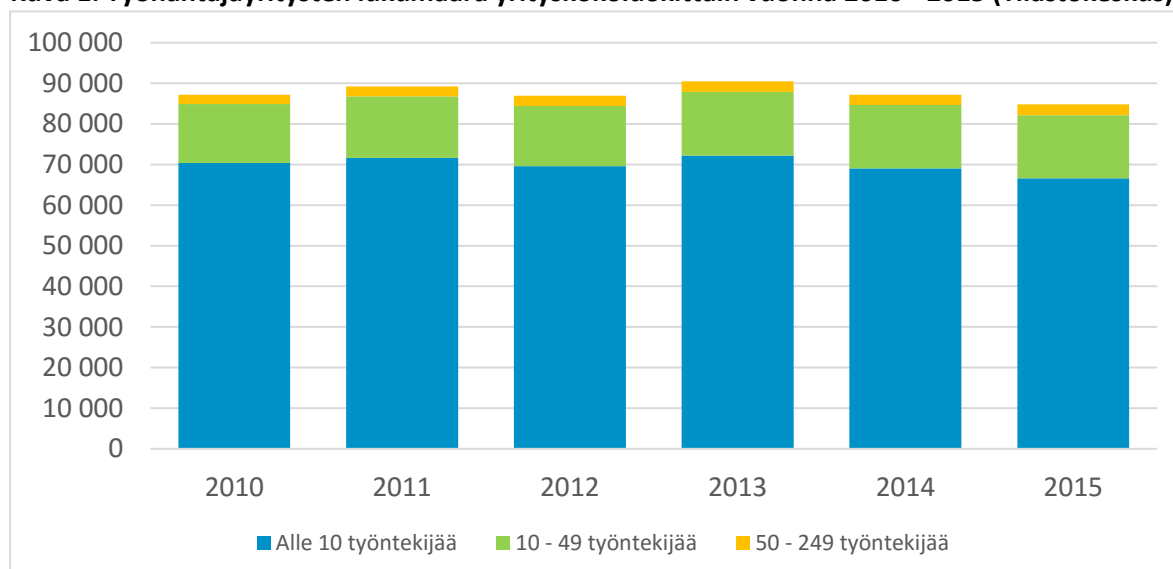
Edellä kuvatuista mittareista kysynnän, työntekijämäärän ja investointien kehittymistä ja näkymiä tarkastellaan kaikkien yritysten osalta. Sen sijaan ulkomaankauppaa koskevat tulokset perustuvat ainoastaan kansainvälisesti suuntautuneiden yritysten vastauksiin. Käytännössä tarkastelun ulkopuolelle on siis rajattu yritykset, joilla ei ole aikomustakaan aloittaa ulkomaankauppaa tai vientiä.

Pk-Pulssi julkaistaan kaksi kertaa vuodessa. Kevään ja syksyn kyselyissä tulokset raportoidaan hieman eri tavoin niin, että keväällä painopiste on erityisesti kasvutavoitteiltaan erilaisten yritysten tarkastelussa ja syksyllä enemmän toiminnan eri vaiheissa olevissa yrityksissä.

1.2 Tulosten yleistettävyys ja tutkimuksen rajaukset

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli vuonna 2015 yhteensä 84 782 alle 250 henkilöä työllistävää työnantajayritystä. Pk-Pulssin tulokset kuvaavat tilannetta ja näkymiä tässä kokonaispopulaatiossa. Kuvassa 1 on esitetty työnantajayritysten lukumääriä eri yrityskokoluokissa vuosina 2010 - 2015.

Kuva 1. Työnantajayritysten lukumäärä yrityskokoluokittain vuonna 2010 - 2015 (Tilastokeskus)

Tämänkertaisen Pk-Pulssin aineisto kerättiin toukokuussa 2017 ja kyselyyn vastasi yhteensä 446 työnantajayritystä. Aineiston analysoimisessa hyödynnettiin yritys- ja päätoimialojen mukaan laskettuja painokertoimia, joiden ansiosta tulokset ovat suuntaa-antavasti yleistettävissä edellä kuvattuun kokonaispopulaatioon.

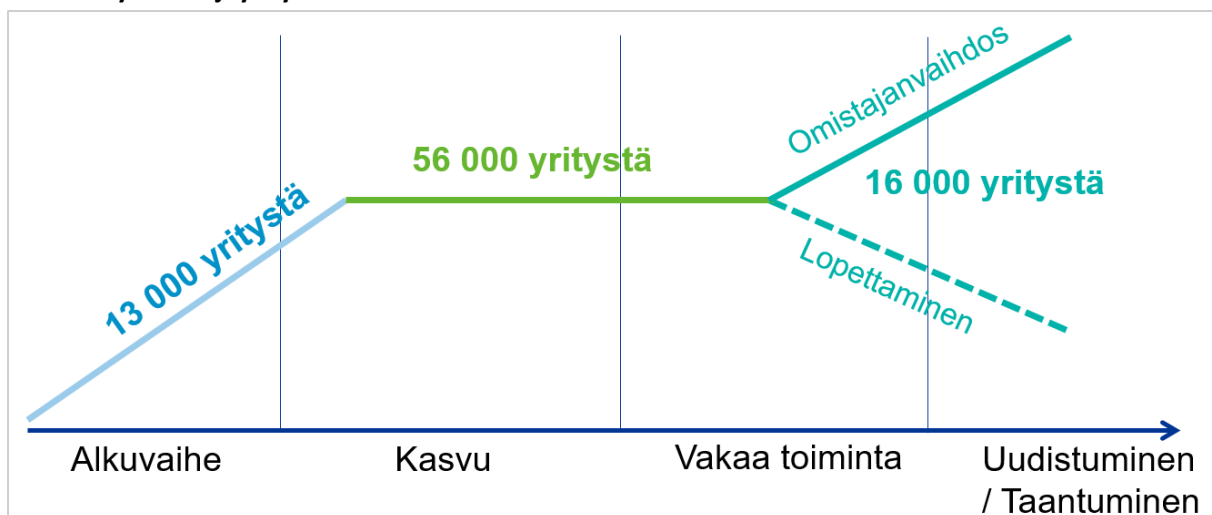
Tutkimuksen pääpaino on kasvutavoitteiltaan erilaisten yritysten vertailussa. Tässä julkaisussa tuoreita tuloksia vertaillaan vielä soveltuvin osin kevään 2016 Pk-toimintaympäristökyselyyn. Tulosten tulkinnessa on kuitenkin huomattava, että Pk-Pulssin tutkimusasetelma esimerkiksi otoksen ja kysymyslomakkeen suhteen poikkeaa jonkin verran aikaisemmista kyselyistä. Tulosten vertailu Pk-toimintaympäristökyselyn havaintoihin on tämän vuoksi luonteeltaan suuntaa-antava ja pääpaino tutkimusraportissa on nykytilan ja tulevaisuuden näkymien tarkastelussa.

2 Pk-työnantajayritykset keväällä 2017

2.1 Yritykset toiminnan eri vaiheissa

Tulosten perusteella valtaosa yrityksistä on vakaan toiminnan vaiheessa ja ne tavoittelevat toiminnassaan yleensä maltillista, kannattavaa kasvua. Tällaisia yrityksiä on jopa 66 prosenttia kaikista yrityksistä, mikä perusjoukkoon yleistettynä tarkoittaisi noin 56 000 yritystä. Omistajanvaihdostilanteessa taas on noin 16 000 yritystä (19 %). Toimintansa alkuvaiheessa tai voimakkaassa kasvuvaiheessa on Pk-Pulssiin perustuvan arvion mukaan tällä hetkellä noin 13 000 työnantajayritystä. Kyse ei välttämättä ole kuitenkaan iältään nuorista yrityksistä. Uusi alku tai selkeä kasvuvaihe olla seurausta vaikkapa jo toteutetusta yritysfuusiosta tai -järjestelystä, uusille toimialoille suuntaamisesta, kansainvälistymisen aloittamisesta tai ulkomaankaupan merkittävästä laajentamisesta. Kuvassa 2 yritykset elinkaaren eri vaiheissa työnantajien oman subjektiivisen arvion mukaan.

Kuva 2. Työnantajayritysten lukumäärä elinkaaren eri vaiheissa

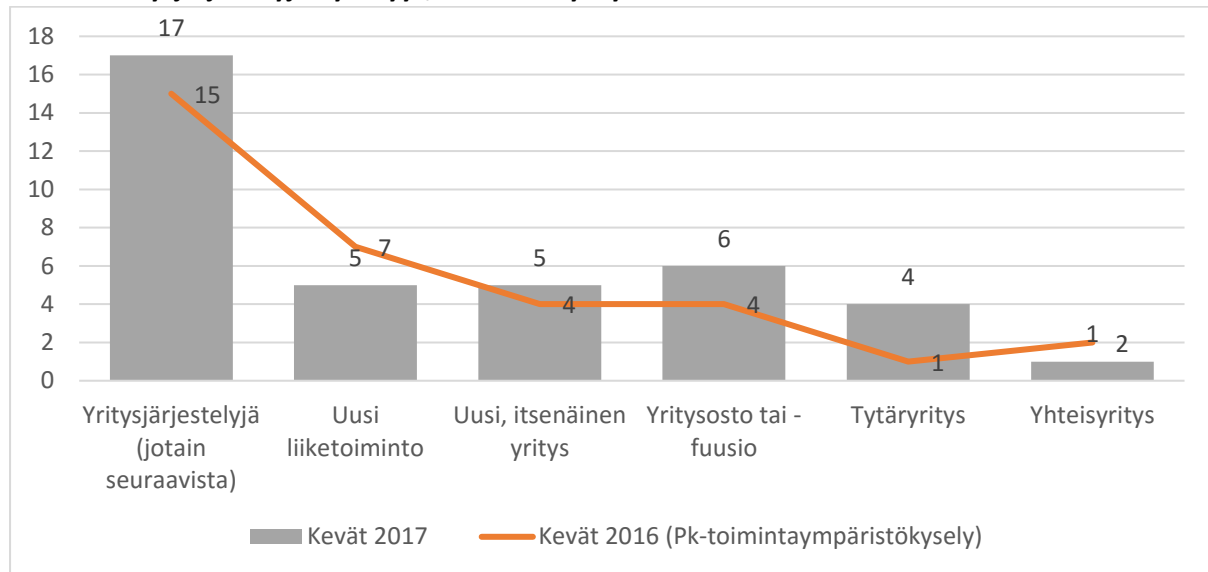

2.2 Omistajanvaihdostilanne keväällä 2017

Työnantajayrityksistä noin 17 prosenttia oli viimeksi kuluneen vuoden aikana toteuttanut jonkinlaisia toiminnan laajentamiseen tähtääviä yritysjärjestelyjä. Yleisintä oli toiminnan laajentaminen

yrittäjien tai fuusion avulla. Myös itsenäisiä uusia yhtiöitä, uusia liiketoimintoja ja konserneihin kuuluvia uusia tytäryrityksiä on perustettu jonkin verran. (Kuva 3).

Kuva 3. Yritysjärjestelyjen yleisyys, % kaikista yrityksistä

Yritysjärjestelyjä siis tapahtuu, mutta ei kuitenkaan riittävästi todelliseen tarpeeseen nähden. Tähän viittaa se, että omistajanvaihdostilanteessa olevien yritysten lukumäärä on EK:n arvion mukaan säilynyt ennallaan parin viime vuoden aikana. Lisäksi työnantajayritysten lukumäärän vähentyminen voi sekin olla osin seurausta yrittäjien ikääntymisestä ja sopivien jatkajien puuttumisesta. Eryityisesti yrittäjän henkilökohtaiseen osaamiseen perustuvissa mikroyrityksissä sopivan jatkajan löytäminen voi olla suuri haaste ja toiminnan lopettaminen saattaa sen vuoksi olla monille eläköityville yrittäjille yhä todennäköisempi vaihtoehto.

3 Työnantajayritysten kasvuhakuisuus

3.1 Kasvutavoitteiden yleisyys

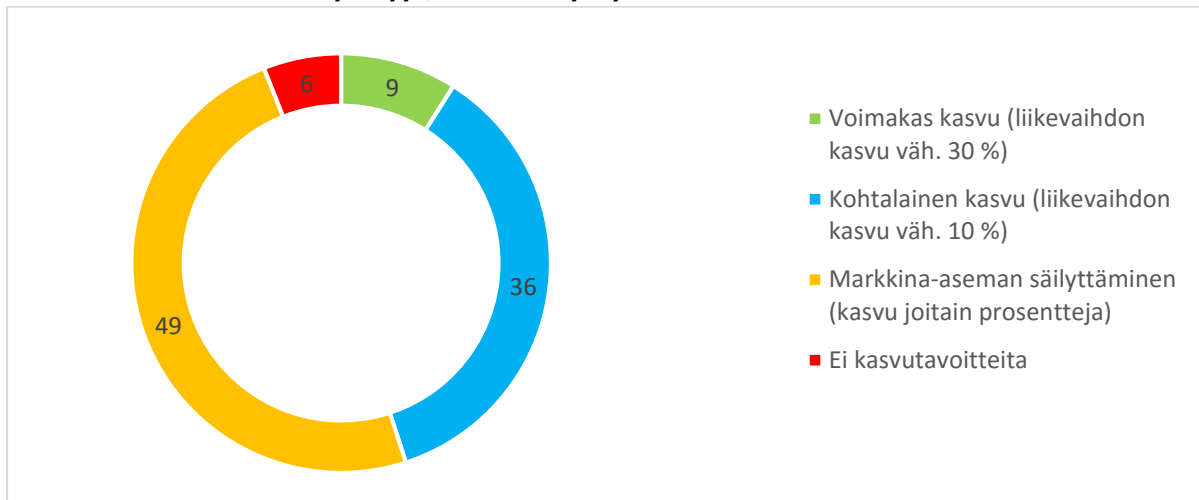
Tutkimuksessa tarkasteltiin työnantajayritysten kasvutavoitteita sekä niiden heijastumista yritysten toimintaan ja sen suuntaamiseen. Yritykset jaettiin vastaustensa ja kasvuhakuisuutensa perusteella seuraaviin neljään ryhmään:

- **Voimakasta kasvua tavoittelevat yritykset** (vähintään 30 prosentin vuotuinen liikevaihdon kasvutavoite)
- **Kohtalaista kasvua tavoittelevat yritykset** (vähintään 10 prosentin vuotuinen liikevaihdon kasvutavoite)
- **Markkina-aseman säilyttämiseen tähtäävät yritykset** (kasvutavoite joitain prosentteja)
- **Ei kasvutavoitteita raportoineet yritykset**

Kasvutavoitteet raportoidaan Pk-Pulssissa aikaisempaa tarkemmalla jaolla ja ne kuvaavat tilannetta entistä yksilöidymmin vastaajien yksittäisissä yrityksissä. Näin tarkasteltuna pk-yritykset tähtäävät tavallisimmin korkeintaan muutaman prosentin vuosittaiseen kasvuvauhtiin. Voimakasta, vähintään

30 prosentin kasvua tavoittelee vajaa kymmenesosa yrityksistä ja kohtalaista yli 10 prosentin kasvua hieman yli kolmannes yrityksistä. (Kuva 4.)

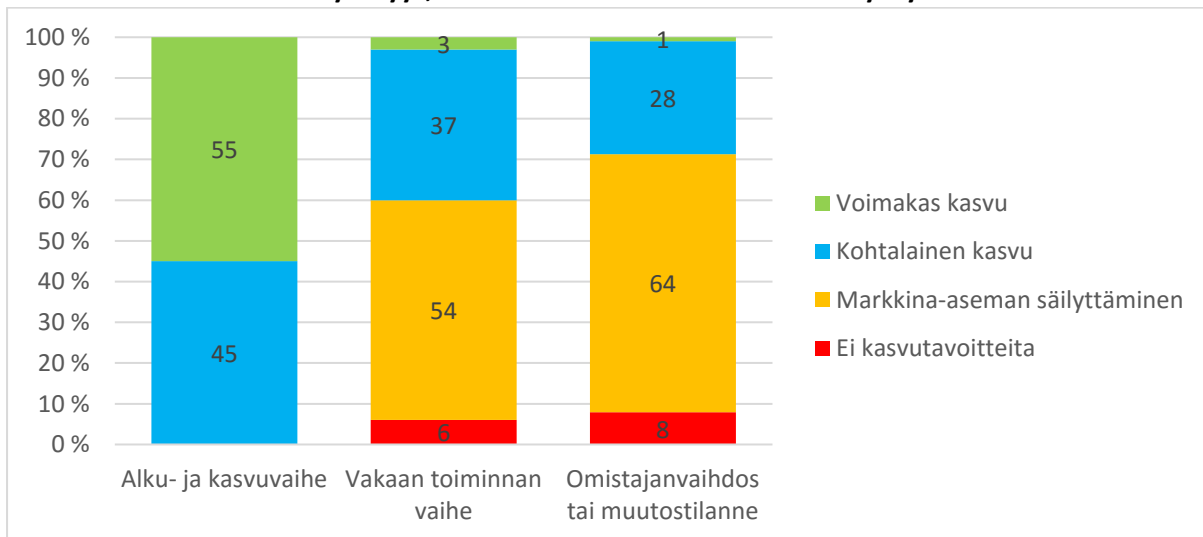
Kuva 4. Kasvutavoitteiden yleisyys, % kaikista yrityksistä

3.2 Kasvutavoitteet elinkaaren eri vaiheissa

Tuoreiden tulosten ja aikaisempien Pk-toimintaympäristökyselyjen perusteella vaikuttaa siltä, että monet pk-yrityksistä ovat joutuneet heikon talouskasvun vuosina tinkimään kasvutavoitteistaan. Lisäksi yrittäjien ikääntyminen ja sopivien jatkajien puute ja siitä syntynyt omistajanvaihdosten pato heikentävät kasvutavoitteita. Kuvassa 5 on visualisoitu yritysten tavoitteita elinkaaren eri vaiheissa.

Kuva 5. Kasvutavoitteiden yleisyys, % elinkaaren eri vaiheissa olevissa yrityksissä

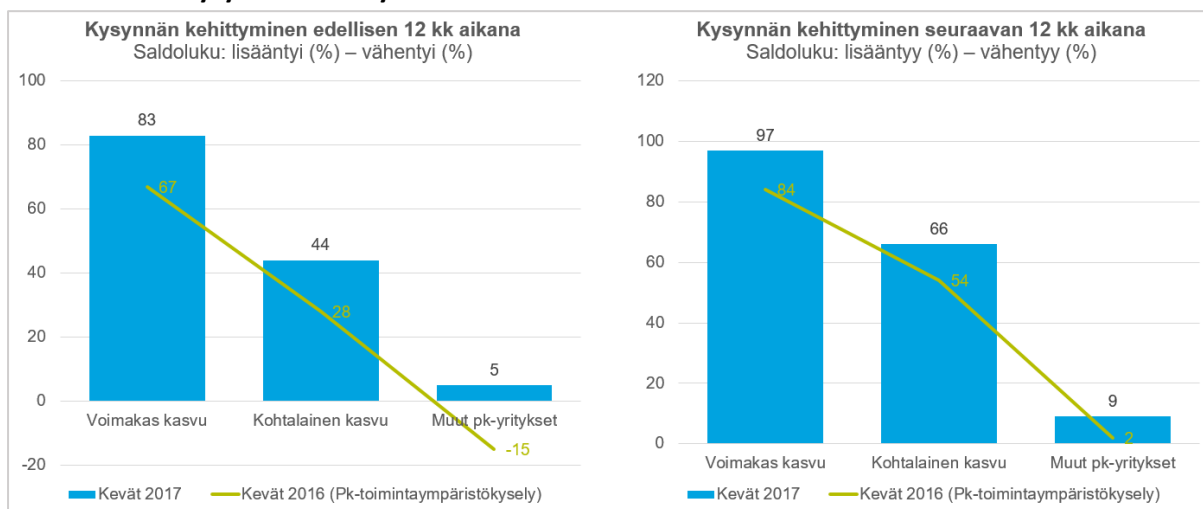
Tuloksia tulkittaessa on hyvä tiedostaa, että vastaajia pyydettiin vastaamaan kysymyksiin sen yrityksen näkökulmasta, jonka kehittämiseen he käyttävät eniten henkilökohtaisia resurssejaan. Viidennes työnantajayrittäjistä toimii kuitenkin omistajana useammassa yrityksessä samanaikaisesti. Tällöin yksittäisen yrityksen tavoitteena voi olla aseman säilyttäminen, mutta omistajayrittäjä saattaa silti olla hyvinkin kasvuhakuinen ja hakee kasvua uusia yrityksiä perustamalla tai ostamalla.

4 Työnantajayritysten kehitys ja näkymät

4.1 Kysyntä

Kysyntä on viimeisen 12 kuukauden aikana selvästi piristynyt. Voimakasta kasvua tavoittelevista yrityksistä yksikään ei ilmoittanut kysynnän hiipumisesta ja 83 prosenttia raportoi sen lisääntymisestä. Myös kohtalaista kasvua tavoittelevista yrityksistä 56 prosentilla kysyntä oli lisääntynyt ja vain 12 prosentilla vähentynyt (saldoluku 44). Myönteistä on se, että myös muissa pk-yrityksissä (kasvutavoite korkeintaan muutamia prosentteja) kysynnässä on tapahtunut lievää kohentumista edellisen vuoden aikana. Kuvassa 6 on esitetty arvioita kysynnän kehittymisestä edellisen 12 kuukauden aikana.

Kuva 6. Arviot kysynnän kehittymisestä

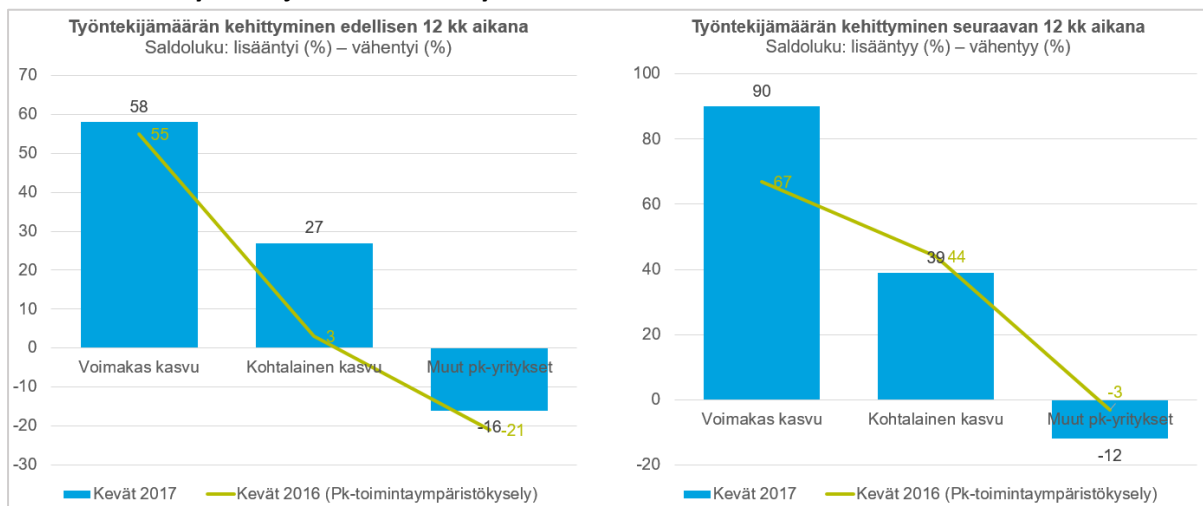

Myös näkymät tuotteiden ja palvelujen tulevasta kysynnästä ovat myönteisiä kaikissa vertailun yritysryhmissä. Tulokset ovat linjassa monien viimeaikaisten tutkimusten ja tilastojen kanssa, joiden perusteella taloudessa olisi tapahtunut selkeä käänne parempaan.

4.2 Työllisyys

Tulokset osoittavat selvästi myös sen, että uudet työpaikat syntyvät tällä hetkellä kasvuhakuisiin pk-yrityksiin, kun taas muissa työnantajayrityksissä työllisyys on pikemminkin supistunut (kuva 7). Monet toimintaansa sopeuttavista yrityksistä ovat 1-2 työntekijän yrityksiä, jolloin käytännössä siirtymä työnantajayrittäjistä takaisin yksinyrittäjäksi voi nykytilanteessa olla jopa tavallisempaa kuin yksinyrittäjän ryhtyminen työnantajaksi. Jos näin on, niin tämä voisi myös osaltaan selittää pientyönantajien lukumäärän vähentymistä viime vuosina.

Kuva 7. Arviot työntekijämäärän kehittymisestä

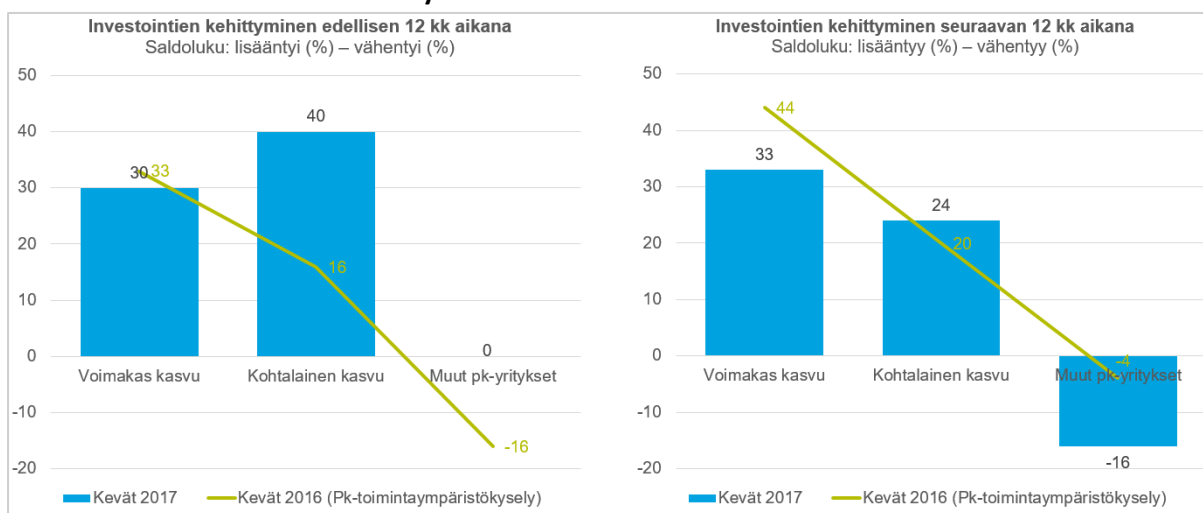

Työllisyyden ei orastavasta talouskasvusta huolimatta ole odotettavissa myöskään mitään kovin merkittävää kohentumista ainakaan lyhyellä tähtämellä. Kasvuhakuisissa yrityksissä työllisyyden nettomuutos on toki positiivinen, mutta enemmistössä pk-yrityksiä uusien rekrytointien todennäköisyys on selvästi pienempi.

4.3 Investoinnit

Investoinnit olivat säilyneet ennallaan tai lisääntyneet pk-yrityksissä edellisen 12 kuukauden aikana. Varsinkin kohtalaista kasvua tavoittelevissa yrityksissä investointiaktiivisuus oli kohentunut. Näistä yrityksistä 45 prosenttia kertoi lisänneensä investointeja ja vain 5 prosentilla investoinnit olivat vähentyneet. (Kuva 8.)

Kuva 8. Arviot investointien kehittymisestä

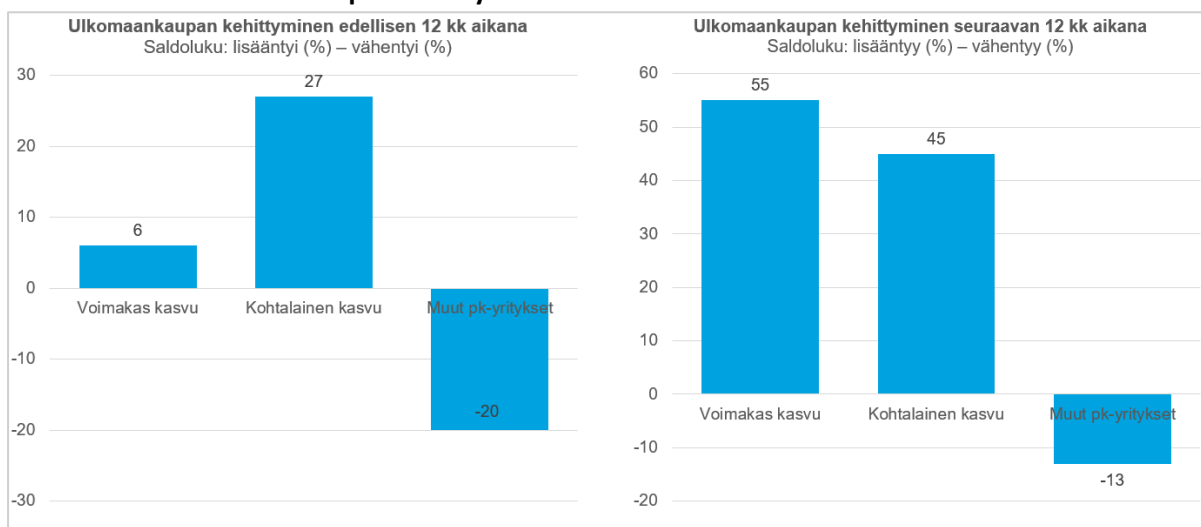

Investointiaktiivisuuden kasvu näkyy myös rahoittajien kyselyissä. Esimerkiksi Finanssialan keskusliiton maaliskuussa julkaisemassa pankkibarometrissä jopa 63 prosenttia vastaajista odotti investointeihin kohdistuvan luotonkysynnän kasvavan seuraavalla vuosineljänneksellä. Toisaalta Pk-Pulssin perusteella näyttää kuitenkin siltä, ettei investoinneissa ole odotettavissa mitään kovin merkittävää lisäystä lähikuukausien aikana.

4.4 Ulkomaankauppa

Ulkomaankauppa on tutkituista osa-alueista lisääntynyt kaikkein vähiten edellisen 12 kuukauden aikana. Positiivista on kuitenkin kohtalaista kasvua hakevien yritysten ulkomaankaupan myönteinen kehitys. Tämän ryhmän kansainvälisesti toimivista yrityksistä yli kolmannes raportoi viennin lisääntymisestä. Koko pk-työnantajayritysten perusjoukkoon yleistettynä kyse on melko mittavasta joukosta yrityksiä. Kuvassa 9 on esitetty tulokset kansainvälisesti toimivien yritysten arvioista liittyen ulkomaankaupan ja viennin kehittymiseen.

Kuva 9. Arviot ulkomaankaupan kehittämisestä¹

Myös näymät seuraavalle 12 kuukaudelle ovat kasvuhakuisissa yrityksissä myönteiset. Taloustaantumien varjoon onkin jäänyt se, että Suomessa on tällä hetkellä vientiyrityksiä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. EK:n arvion mukaan työnantajayrityksistä noin 21 000 harjoittaa ulkomaankauppaa, mikä on noin 5 000 yritystä suurempi luku kuin vuonna 2008 ennen finanssikriisin puhkeamista. Valtaosa näistä yrityksistä tekee kuitenkin hyvin pienimuotoista vientiä eikä sinänsä myönteinen kehitys vielä näy viennin kokonaisluvussa.

5 Yhteenveto

Pk-Pulssi piirtää pk-työnantajayritysten tilanteesta ristiriitaisen kuvan. Yhtäältä tilanne on lähes kaikilla mittareilla kehittynyt positiiviseen suuntaan ja varsinkin kysynnän piristyminen näyttäisi koskettavan nyt lähes koko pk-sektoria. Toisaalta vähintään kohtalaista kasvua tavoittelevia yrityksiä on yhä vähemmän ja markkina-aseman säilyttämiseen tyytyviä yrityksiä entistä enemmän.

Kasvutavoitteiden sopeuttamisen taustalla on tunnistettavissa ainakin kolme keskeistä tekijää. Ensinnäkin talouskasvu on vuodesta 2009 saakka ollut hyvin kituliasta, vienti on vetänyt heikosti ja yritykset ovat tämän seurauksena joutuneet tyytymään maltillisempaan kasvuun. Tämä heijastuu nyt vahvasti myös yritysten tavoitteisiin, joita on suhteutettu toteutuneisiin kasvlukuihin. Toiseksi

¹ Ulkomaankaupan osalta tarkastellaan Pk-Pulssissa pelkästään kansainvälisesti toimivien yritysten näkymiä. Kevään 2016 Pk-toimintaympäristökyselyssä tarkastelun kohteena olivat kaikki vastaajat, jonka vuoksi kehityksestä ei ole suuntaa-antavaa vertailutietoa saatavilla.

yritykset ovat palkansaajia ikääntyneempiä ja monet yrityksistä pohtivat parhaillaan yrityksestä luopumista. Tällöin on ymmärrettävää, ettei ainakaan mittavien investointien toteuttaminen enää välttämättä houkuttele ja pyrkimys markkina-aseman säilyttämiseen ylikorostuu. Kolmanneksi, EK:n yrityskyselyjen perusteella lähes viidennes yrityksistä on talouden taantumassa kohdannut maksuvaikeuksia. Osalla näistä yrityksistä vaikea maksuvalmiustilanne on jatkunut jo niin pitkään, että on luonnollista pohtia myös yritystoiminnan lopettamista. Viimeisimmät yritystilastot viittaavatkin vahvasti siihen, että osalla työnantajayrityksistä nämä aiomukset ovat toteutuneet myös käytännössä.

Kaiken kaikkiaan tilanne pk-yritysten näkökulmasta vaikuttaa siis edelleen hyvin hauraalta. Näin siitäkin huolimatta, että talouskasvusta on monia selkeitä ja luotettavia viitteitä. Päätäjiltä tarvitaankin ratkaisuja, jotka lisäävät pk-yritysten myönteisten näkymien toteutumisen todennäköisyyttä eivätkä vaaranna maassamme virinnyttä hentoa talouskasvua.

Liitteet: alueelliset havainnot

Taulukko 1. Kasvuhakuisten ja muiden pk-yritysten tilanne alueilla

Alue	% yrityksistä	Kysyntä	Työntekijämäärä	Investoinnit
Uusimaa (N=144)				
Kasvuhakuiset	56	45	24	24
Muut pk-yritykset	44	18	-30	-3
Etelä-Suomi (N=60)				
Kasvuhakuiset	34	36	39	52
Muut pk-yritykset	66	18	-2	11
Länsi-Suomi (N=169)				
Kasvuhakuiset	47	64	41	48
Muut pk-yritykset	54	1	3	16
Itä- ja Pohjois-Suomi (N=73)				
Kasvuhakuiset	34	52	36	41
Muut pk-yritykset	66	-15	-34	-25

Kasvuhakuisia ovat taulukossa kaikki vähintään 10 % liikevaihdon kasvua tavoittelevat yritykset. Kysynnän, työllisyyden ja investointien kehittyminen on ilmaistu taulukossa saldolukuina (lisääntyy, % - vähentyy, %)

Taulukko 2. Kasvuhakuisten ja muiden pk-yritysten näkymät alueilla

Alue	% yrityksistä	Kysyntä	Työntekijämäärä	Investoinnit
Uusimaa (N=144)				
Kasvuhakuiset	56	87	59	17
Muut pk-yritykset	44	19	2	-26
Etelä-Suomi (N=60)				
Kasvuhakuiset	34	65	17	9
Muut pk-yritykset	66	15	-2	0
Länsi-Suomi (N=169)				
Kasvuhakuiset	47	54	40	35
Muut pk-yritykset	54	6	-13	4
Itä- ja Pohjois-Suomi (N=73)				
Kasvuhakuiset	34	80	63	36
Muut pk-yritykset	66	-2	-36	-38

Kasvuhakuisia ovat kaikki vähintään 10 % liikevaihdon kasvua tavoittelevat yritykset. Kysynnän, työllisyyden ja investointien näkymät on ilmaistu taulukossa saldolukuina (lisääntyy, % - vähentyy, %)